

μου μου την ώρα κείνη και μονάχα πώς δεν τρέμει ή φωνή μου, όπως έβρεμε τότες—θυμίζω ; Και ζητάω, ζητάω, σάν τρελλός την σκιά του περασμένου !

"Ονειρα χρυσά, ελπίδες μαγεμένες, πύθους άσβεστους, όλα κλειούσε μέσα του τὸ φίλ εκείνο, τὸ πρώτο μας φίλ. Κλειούσε μέσα του τὸν κόσμο ολον, πίκριες ξεχασμένες, σίχους άγραφους, πού μόνον ή καρδιά ξέρε νά ψάλλη, νότιες μουσικῆς παλιᾶς ούρα-νικῆς μελωδίας, ένα ήλάκαιρο περασμένο, ένα γιο-μᾶτο ελπίδες, γιομᾶτο προσδοκίες μέλλον, κ' ένα χρυσό κ' εὐτυχισμένο και μαγεμένο και ξετρελλα-μένο παρόν. "Αχ ! ή μέρα, ή ώρα κ' ή στιγμή εκείνη !

Ζητάω, ζητάω σάν τρελλός τή σκιά του περα-σμένου !

"Η ελπίδα μονάχα, ή μάγισσα ελπίδα από τότες με νανουρίζει. Πόσο γλυκεία είναι, με και πόσες φο-ρές ψευτοῦ! Θέλω νά την πιστέψω, θέλω ν' ακούσω στά στήθη μου μέσα τ' αταλό της σά χάρδι τραγουδι, θέλω νά νοιώσω την άρμονία του όλη και θέλω, ό ναι, πώς τὸ θέλω ! Νά πιστέψω, πώς όλη μας ή ζωή θὲ νᾶναι ένα μεγάλο, μεγάλο, πολλὸ μεγάλο, φίλ.

Νά μή ζητῶ πειά τή σκιά του περασμένου !

Κέρκυρα

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΑΡΙΝΟΥ

ΙΤΙΑ

"Ο γήλιος έσοκίτιαζε, χλώμαζε τὸ φεγγάρι,

Σώπαινε τὸ πουλί,

Στου Δήμου τή λεβέντικη τή χάρη,

Και σιῆς "Ιτιάς τήν ώμορφιά τήν ξακουστή.

"Ομως τὸ Δήμου ή "Ρήγισσα λαχάρησε τὰ κάλλη,

Μετ' σκεπτική νυχτιά,

"Απ' τῆς "Ιτιάς τὸν κλέβει τήν άγκάλη

Γιὰ πάντα στήν οὐράνεια άφίνει τήν "Ιτιά.

Κι αντίλαλοι απ' τῆς "Ιτιάς τοὺς θρήνους όλ' ή πλάση

"Αντιλαλοῦν οἱ έορμές,

"Αντιλαλοῦν λίμνες, βουνά και δάση,

Οἱ κάμποι αντιλαλοῦν κ' οἱ ποταμίες.

Κι' ό Χάροντας τήν άκουσε νά κλαίει, τή συμπονάει

Και λέει "αγενοῦ δεντρίον.

Σὲ λαγαριᾶς έρημιές, σὸ πλάι

Τῆς ρεματιάς, δακρύζοντας θλιμμένη άνθη.

ΔΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

μια μέρα νά τόνε πολεμήσουμε άποτελεσματικά. Οἱ Βούλγαροι ζῶνε σήμερα ; ή ζωή τους λοιπόν πρέπει νά μᾶς κεντρίσει, γιὰ νάρχινήσουμε νά ζῶμε και μεῖς».

Η ΧΑΡΗ. "Ολο γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα μιλάει;

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ (διπλώνοντας τὰ χαρτιά). Σ' αὐτὸ πού τοῦ άντέγραψα τώρα, όλο γιὰ τοὺς όχτροὺς μας μιλάει. Τοῦχω όμως αντιγράψει, άλλες φορές, κι άλλα κεφάλαια από τὸ βιβλίο του. "Ενα μάλι-στα πού τὸ ἐπιγράφει «Ὁ "Ιεροκήρυκας» νά τοῦ τὸ ζητήσεις καμιά μέρα νά τὸ διαβάσεις. Στὸ κεφά-λαιο αὐτὸ κρύβεται και τὸ μεγάλο του όνειρο, πού νερσεύεται νά γίνει μια μέρα "Ιεροκήρυκας και νά κηρύξει στις ἐκκλησιές, στοὺς δρόμους, παντοῦ, όχι τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, μετ' τὸ λόγο τῆς "Αλήθειας, τῆς πατριωτικῆς και τῆς κοινωνικῆς "Αλήθειας, πού δὲν άκούστηκε, λέει, ἴσια μετ' σήμερα, γι' αὐτὸ κ' ή Πατρίδα μας, προσκυνώντας και λατρεύοντας τὸ Ψέμα, κατακυλάει συντροφιά μετ' αὐτὸ στὸν γκρε-μό. "Αξίζει νά τὸ διαβάσεις. Πιστέψέ με.

Η ΧΑΡΗ. "Ορατο θᾶναι, ώραίο. Τὸ φαντά-ζομαι. Φαντάζομαι και τὸν κ. Λάμπρο "Ιεροκή-ρυκα! Χά χά χά! Τόνε φαντάζομαι μετ' τὰ ράσα!.. Δέ μου λές, "Ελενίτσα μου, τήν άγαπούσε τή γυ-ναίκα του ό κ. Λάμπρος;

ΟΙ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ ΜΟΥΛΤΑΤΟΥΛΗ

ΕΝΑΣ ΟΛΛΑΝΤΕΖΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

"Από καιρό συλλογίζομαι νά γράψω λίγα λόγια γιὰ τὸ Multatuli, με σκοπὸ νά γίνῃ γνωστὸς και στήν "Ελλάδα. Στὴ Γερμανία και στήν Αὐστρία, χωρίς ν' αναφέρουμε τήν πατρίδα του "Ολλαντία, τὸνομά του αναφέρεται πάντα μετ' σεβασμό, όπως ται-ριάζει στά μεγάλα πνεύματα. Μ' ἐμποδίζει όμως ὡς τώρα ὁ στοχασμός μήπως από ποιητικὸ ένθουσι-ασμό παίρνω γιὰ φῶς τήν πυγολαμπίδα, και μή-πως θέλοντας τάχα νά δείξω ένα μεγάλο ξένο πνεῦ-μα στοὺς πατριώτες μου βρεθῶ στήν άπάτη, και γελάσω κ' ἐκείνους πού θά διαβάσουν τίς άράδες μου. Δὲν εἶχα όμως δίκιο. ἂν κι άρκετὰ δικιολο-γημένος εἶταν ὁ δισταγμός μου. "Ο Μουλτατούλη εἶνε μεγαλόστομος τῆς αλήθειας κήρυκας. Τώρα τὸ αἰσθάνθηκα κατάκαρδα πού χάρις στο γερμανὸ Σπὸρ ἐδιάβασα τίς "Ιδέες του και εἶδα πῶς άναμολχέυει ὁ νοῦς του όλα τὰ φαντάσματα, όλες τίς μορφές κι ἐλαφρότητες τῆς σημερινῆς ζωῆς, πού μᾶς έχει περάσει στὸ σῆμα σά ζυγὸ ή γριά Συνήθεια. "Ακούστε τί γράφει γι' αὐτὸν ὁ Λέων Φρεΐδ :

"Στὴν ἐποχή μας, πού πολλοὶ ψευτοπροφῆτες βγαίνουν στή μέση, πρέπει πολὺ νά προσέχουμε από τοὺς φιλοσόφους πού σάν άθάνατοι Καρλαϊτικοὶ ή-ρωες μᾶς παρουσιάζονται συχνά μέσ' από μικρὲς πο-λιτείες. "Εσυνειθίσαμε νά πιστεύουμε μόνο σ' ἐκεί-νους τοὺς προφῆτες πού ἐδειχνν τέλεια τήν άρμονία στά λόγια και στά ἔργα τους. "Εχորτάσαμε πλεὶς από τοὺς πολυλογάδες ἐκείνους πού ἔχουν πάντα στὸ στόμα τους τὰ ώραία λόγια "Ισότης, ἐλευθερία κι "Αδερφωσύνη, κι όμως κρυφά κλέβουν τὸ φῶς και τῆς ἐλευθερίας από τὰ παιδιὰ τους. "Επειτα δὲν άγαπούμε πλέον και τοὺς ποιητάδες πού λαχταροῦν γιὰ ὑπεράνθρωπες άγάπες και κόσμους μακρινούς, και δὲν ἔχουν μάτια νά βλέπουν ἐδῶ στή γῆ οὔτε τήν εὐμορφία τῶν κοριτσιῶν, οὔτε τήν ποίηση τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Δὲν άγαπούμε και τοὺς ἀθεϊστές πού από τὸ ρητορικό τους ὅχημα θορυβοῦνε κατά τῆς "Εκκλησιᾶς και τῶν παπάδων, κι εἶπειτα στέλνουν τὰ παιδιὰ τους νά σπουδάζουν στά σχολεία τῶν κα-λογριῶν, καθώς δὲν άγαπήμας και τοὺς πιστοὺς, πού ή πίστη τους δὲν εἶναι τῆς καρδίας, ἀλλὰ τήν ἔχουν γιὰ ἐπάγγελμα. "Από τοὺς ποιητάδες και τοὺς φι-

λοσόφους—και δὲν ὑπάρχει βέβαια μετὰ τὴν τους με-γάλη διαφορά—πού όχι μόνον μ' εὐχρίστητα τοὺς διαβάζουμε, ἀλλὰ λέμε και πῶς τοὺς άγαπούμας, δὲν γυρεύουν βέβαια πολλοὶ ἀπὸ μᾶς οὔτε τήν εὐμορφία τῆς φέρας, οὔτε νά μᾶς θαμπώσουν μετ' τήν ἐξυ-πνάδα του, μετ' γυρεύουμε πρώτο και κύριο νά βρί-σκουμε στὸ συγγραφέα τὸν άνθρωπο, πού όχι σάν θεός, ἀπάνω από τή μικρότητά μας, στά σύγνεφα θρονιάζεται, ἀλλὰ πού νά περιπλανᾶται γύρω μας, ν' άγωνίζεται, και ματωμένος άκόμα ν' άδράχνη τὸ σπαθί, καθώς ὅλοι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι πού οἱ σκοτού-ρες μᾶς βασανίζουν και ὑποφέρουμε, και παιδεύο-μαστε στὸν κόσμο».

"Ενας τέτοιος άγωνιστής τῆς "Αλήθειας και μεγάλος συγγραφέας ἦταν ὁ "Ολλαντέζος Eduard Douwes Dekker, πού, ἐπειδὴ ἴσως, ἔπαθε πολλά, ὠνόμασε τὸν ἑαυτὸ του Multatuli (πολύπικτος). "Η ζωή τοῦ Multatuli ἔχει κάποια σχέση μετ' τήν ἑλ-ληνική ζωή. Μή ζιππάζεστε μετ' αὐτὸ πού λέμε. "Η ἑλληνική ζωή σήμερα στὸ ἐλεύθερο βασίλειο τ' ὅλα τὰ στάδια τῆς καί σ' ὅλες τίς σχέσεις τῆς, μετ' δὺο πράγματα εἶνε δεμένη, μετ' τήν πολιτική και μετ' τήν ὑπαλληλία, και σαυτὰ τὰ δὺο στρέφεται, βαρρὲς κανείς, όλη ή προσοχή κι όλη ή ἐνέργεια τῶν ση-μερινῶν Ρωμιῶν. Αἶ, λοιπόν κι ὁ Multatuli εἶταν δεκαπτά χρόνια ὑπάλληλος τῆς πατρίδας του "Ολ-λαντίας στις "Ανατολικές "Ινδίες, και τότε πολλά ἔπαθε και εἶδε σ' αὐτὸ τὸ στάδιο πού τὸν ἔκλεισε ή κυβερνητικὴ μηχανή, ὥστε άναγκάστηκε ὕστερ' από δεκαπτά χρόνια νά τὸ ἀφήσῃ, και νά γυρίσῃ στὸ "Αμστερδαν. "Εγεννήθηκεν ἐκεῖ στὰ 1820, ἐστάλ-θηκε στίς "Ινδίες στὰ 1840, ἐγύρισε πίσω στήν πα-τρίδα του στὰ 1856, και στὰ 1886 ἀπέθανε. Στήν ἐπιστροφή του ἠθέλησε ν' άνακατωθῇ και στήν πο-λιτική μετ' τὸν πόθο και τήν ἐλπίδα νά διορθωσῇ ὅσα ἐλκεῖν καί τάπια τοῦ ἐδείξε ή πείρα ὡς ὑπαλ-λήλου. Νά φαίνεται στήν "Ολλαντία, καθώς και στί δικὸς μας τὸν τόπο, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν διορθώνονται εύκολά, κι ὁ Mutatuli ἐπῆρε τήν ἀποφασή νά τ' ἀφήρῃ ὅλα αὐτά, και ν' άρχίσῃ τὸν πόλεμο κατά τῆς διαφθορᾶς μετ' τὸ βιβλίο.

Μετ' τὸ πρώτο του μ.θιστόρημα, τὸν Max Have- laar ἐφανερῶτεν ὅλη τήν ὑπόστασή, κ' ἐδειξεν ὅλη τήν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς μακρινῆς "Ανατολῆς. "Εκεῖ ἐξωγράφισε και τί ἐτραβοῦσαν οἱ μακρυνοὶ ἐκείνοι ὑπήκοοι τῆς "Ολλαντίας, ἀπὸ τήν πίεση και τήν άγριότητα τῶν κυβερνητικῶν τῆς ὑπαλλήλων.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Τήν άγαπούσε; Τί λές, καλέ; Τήν ἐλάτρευε. Μᾶς τῶλεγε ὁ μακκρίτης ὁ πατέρας κάθε ὥρα και στιγμή. Μετ' κι ὁ ἴδιος τόσες φορές μου τῶχει πεῖ. "Ετυχε νά πᾶς καμιά φορὰ στήν κά-μαρά του;

Η ΧΑΡΗ (ξαφνιάζεται). Στὴν κάμαρά του; τί νά κάνω στήν κάμαρά του; Τί δουλιὰ ἔχω γῶ στήν κάμαρά του;

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. "Ετσι σάρώτησα. "Εγὼ πῆγα μια φορὰ πού εἶτανε άρρωστος. Τήν εἰκόνα τῆς, μια μεγάλη εἰκόνα, τήν ἔχει πᾶνυ από τὸ κρεβάτι του... και μια μικρούλα, σά γκόλοι του, κρεμα-σμένη μετ' χρυσὴ αλυσίδα στά σίδερα τοῦ κρεβατιοῦ του, πᾶνυ από τὸ κεφάλι του... Και πλάι τῆς ένα ὁμορφο κοριτσάκι, δὺε χρονῶνε, τετραέκανθο και πα-χουλὸ, τή μικρούλα του τή Φλώρα, πού πέθανε τρεῖς μῆνες μπροστινιώτερη από τή μητέρα τῆς. "Η γυ-ναίκα του από τὸν καημὸ τῆς Φλώρας μαράζωσε και πέθανε. "Νά, μου εἶπε δείχνοντάς τες σὲ μένα. "Αὐτὲς εἶναι οἱ Παναγιές μου, ή θρησκεία μου. Αὐ-τὲς οἱ δὺο και μετ' ἄλλη ψυχὴ πᾶναγνη...

Η ΧΑΡΗ. Σοῦ μίλησε και γι' ἄλλη;

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Ναι, μου μίλησε.

Η ΧΑΡΗ. Σοῦ εἶπε και τὸνομά τῆς;

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. "Οχι! Ψυχὴ πᾶναγνη μου τήν

εἶπε, κι ὄντας τὸν άρώτητα ποιά εἶναι, αἱ ψυχὲς δὲν ἔχουν ὄνομα, μοῦπε χαμογελώντας. "Η "Αγία Τριάδα μου εἶναι αὐτή», πρῶττεσε ὕστερ' από λίγη ὥρα.

Η ΧΑΡΗ (λυπημένη). Καί γῶ!.. Καί γῶ!..

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Καί σύ; Γιατί και σύ; Τί τοῦ-κάνες ἐσύ γιὰ νά πικρύνεις τόσο;

Η ΧΑΡΗ. Τίποτα!.. Σοῦ τ' ἐρκίζομαι, τί-ποτα. Μετ' δὲν πρέπει νά τοὺς πικρύνει ποτές κα-νένας τέτοιους ἄνθρώπους.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Εἶδες πῶς γέλασε; Πιὸ νιὸς κι ἀπὸ τὸ μακαρίτη τὸν πατέρα, και φαίνεται σά νά πέρασε και τὰ πενήντα. Χιδόνι τὰ μαλλιά του...

Η ΧΑΡΗ. Μετ' ή καρδιά του...

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. "Οσο από καρδιά κι από μυαλό, παληκάρι...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (ἀπόξω). "Ελα, "Ασπασία, κου-νήσου λίγο και φτάσαμε!

Η ΧΑΡΗ. Οὐρ! "Ο νεκροθάφτης!.. "Ο θεός σου!

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Τὸ οὐρ! αὐτὸ τὸ βγάξω και γῶ από τήν ψυχὴ μου κι ἄς εἶναι κι ἄδερφός τῆς μητέρας μου!

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (πάντα ἀπόξω). Φτάσαμε! Φώ-ναξε νάρθοῦνε και τὰ βιολιά νά πάρουμε τή νύφη. (Μπαίνει μέσα και πίσω του ἔρχεται ή κ. Μαυρή.